

■ Doç. Dr. Murat Volkan DÜLGER, Akademisyen & Avukat

Günümüz Yapay Zeka Teknolojisi ve 'Robot Yargıç/Avukat' Gerçeği: Mesleğimiz Elimizden Gidiyor Mu?

Günümüz teknolojisinin geldiği son nokta yapay zekâ, yapay zekâ varlık. Bugünlerde bilim çevrelerinde yapay zekâların matematik yarışmalarına katılabilecekleri, cerrahi operasyon yapabilecekleri, doksan yıl içinde kendilerinin dahi yapay zekâ araştırmaları yapabilecekleri ve hatta bu varlıkların yüz yıl sonra bizler gibi olabilecekleri konuşuluyor. Bu iddialar doğru olabilir mi ve gerçekten yapay zekâ bir gün gelir dünyaya hakim olabilir mi? Yoksa bazı kesimlerin düşündüğü gibi bu ihtimaller fazla mı ütöpik? Oysa yıllar önce bugün gelinen noktadan bahsedilseydi şu an bizzat yaşadığımız ve kullandığımız teknoloji de bir o kadar inanılmaz gelmez miydi? Bütün bu sorulara mantıklı cevap verebilmek için yapay zekanın ne olduğu, nasıl geliştiği, bugünlere nasıl geldiğimiz ve en son ilerde neler olabileceği konularını açıklığa kavuşturmak gerekir.

Bu yazımda yapay zekanın ne olduğu ve nerden doğduğuna değinip; yapay zekâ teknolojisine geleceği hakkındaki senaryolardan özellikle hukuk alanına olan etkilerinden bahsedeceğim. Tabi yazının ucu bize de dokunuyor. Bu yazıyı okuyan birçok kişi açısından geçerli olduğu üzere benim de bildiğim tek iş avukatlık ve öğretim üyeliği; yani geçimimi profesyonel hukuk hizmetlerinden sağlıyorum. Dolayısıyla bu gelişmeler ve tartışmalar ışığında şunu soruyorum: Mesleğimiz ve geçim kaynağımız elimizden gidiyor mu?

Yapay zekayı anlayabilmek için ilk olarak doğal zekâ ve doğal zekanın kaynağı olan beyin kavramlarının anlaşılması gerekir. Öncelikle zihinsel faaliyetlerin kaynağı; duyum ve bilinç merkezi olarak tanımlanan, sinir sisteminin merkezi sinir sistemi kolunda yer alan 'beyin' organıdır. Beyindeki sinir hücrelerinin gerçekleştirdiği karmaşık süreçler sonucunda ise zekâ dediğimiz kavram doğmaktadır. Zekâ sözcüğü ilk kez Aristoteles'in eserinde Türkçe karşılığı "anlamak" olan "intelligence" şeklinde kullanılmıştır. Öyleyse zekanın temelinde anlama ve kavrama faaliyetinin yer aldığını söyleyebiliriz.

Zekanın neyi tanımladığı, hangi beyinsel faaliyetleri kapsadığı uzun yıllardır tartışılan bir konu olmakla beraber, konusunun uzmanları tarafından, geliştirilebilen bir yetenek olduğu ve beyin ile olan bağlantısından dolayı temelinin biyolojik süreçlere dayandığı konusunda ortak bir anlayış söz konusudur. Üzerinde anlaşılmış bir tanımı olmasa da zekâ, esas olarak kavramlar ve nesneler arasındaki ilişkiyi kavrama, soyut düşünme, analiz etme, uyarılma, problem çözme, muhakeme etme ve deneyimden öğrenme yeteneklerini ifade eder. Buna göre öğrenme, öğrenilenin analizini yapma ve yapılan analiz sonunda herhangi bir şekilde çıktısını meydana getirebilme aşamaları zekanın belirtisidir. Doğal zekadan anlaşılması gereken bunlarsa, yapay zekâ olarak adlandırılan teknoloji ile oluşturulan varlığın da bu süreçleri yürütebilmesi beklenir.

YAPAY ZEKÂ NEDİR VE NASIL ORTAYA ÇIKMIŞTIR?

Cansız nesnelerin çeşitli yollarla bir araya getirilerek zeki ve insansı varlıklar haline getirilmesi çok eski yıllardan beri insanlığın en büyük merak konusu olmuş ve aklını kurcalamıştır. Öyle ki bu merak

Antik Yunan ve Mısır mitolojilerinde dahi yer bulmuştur. Buna karşın teknolojinin henüz gelişmemiş olması nedeniyle o zamanlar için bu durum yalnızca hayal edilebilmiştir. Aslında tıpkı bugün yapay zekaya sahip varlıkların ileride avukat, cerrah veya yazar olabilecekleri ihtimallerinin akılları kurcalaması gibi. Zamanla teknolojinin ve bilgisayarların gelişmesi yapay zekâ konusundaki çalışmaları mümkün hale getirmiştir. Nitekim yapay zekaların tarihinin günümüz bilgisayarların tarihiyle paralel olduğu görülür; zira bilgisayarlar yapay zekaların geliştirilmesinin ilk adımıdır.

Konuyla ilgili en somut adım ise Alan Mathison Turing tarafından "Makineler de düşünebilir mi?" sorusuyla beraber atılmıştır. Turing, 1950 yılında II. Dünya Savaşı sırasında Mind adlı Amerikalı bir bilim dergisinde "Hesaplama makineleri ve zekâ" başlığıyla yayınladığı makalesinde; makinelerin zeki olabilmek ihtimali üzerinde tartışmış ve günümüzde geçerliliğini hala koruyan Turing Testi ile bir makinenin zeki olup olmadığını anlamaya yarayan bir test önermiştir. Böylece cansız bir varlığın düşünüp düşünemeyeceği ilk kez tartışma konusu haline gelmiştir.

Bununla beraber yapay zekâ kavramı ilk kez İngilizce "Artificial Intelligence" karşılığıyla 1956 yılında Hannover, New Hampshire, Dartmouth College'de gerçekleştirilen bir konferansta John McCarthy' nin önerisi ile adeta resmileştirilerek kullanılmaya başlanmıştır. Bu açıdan McCarthy yapay zekâ tarihinin en önemli ismi olarak da kabul edilir. Konferansta McCarthy tarafından zekâ ile donatılmış bilgisayarların gerçekleştirilebileceği olasılığından bahsedilmiş ve 1960'lı yıllara kadar yoğun çalışmalar ve bu çalışmalar neticesinde önemli gelişmeler elde edilmiştir.

Yapay zekâ alanının oluşmasına katkı sağlayan ve SNARC ismiyle ilk yapay sinir ağı bilgisayarını geliştiren

Marvin Minsky "AI: The Tumultuous Search for Artificial Intelligence" isimli kitabında bir nesil içerisinde yapay zeka yaratma sorununun çözüme kavuşturulacağını belirterek epey iyimser bir yaklaşımda bulunmuştur.

Buna karşın, her ne kadar söz konusu dönemde yaşananlar yapay zekanın doğuşu açısından şu an için önemli görülse de; Çalışmaların herhangi bir karşılık vermemesi yapay zekâ konusunda karanlık bir döneme girilmesine neden olmuştur. Çeviri yapabilecek, problem çözebilecek ve insan zekasını taklit edebilecek yazılımların geliştirilmesi hedeflerine karşılık ortaya bunları yapabilecek herhangi bir sonuç çıkmamıştır. Zira o dönem için oldukça abartılı sonuçlar amaçlanmıştır. Çalışmaların herhangi bir karşılığının olmaması hem bu yöndeki ümitlerin azalmasına hem de araştırmalara ayrılan finansal desteğin kesilmesine yol açmıştır.

1970'li yıllardan sonra çalışmalar tekrar hız kazanmış olsa da asıl gelişmeler 1990'lı yıllardan sonra yaşanmıştır. Dünyaca ünlü satranç ustası Garry Kasparov'un IBM'in geliştirdiği bilgisayar karşısında yenilgiye uğraması ve "chatbot" isimli konuşan bilgisayarın, uzmanları insan olduğu konusunda kandırıp, 1950 yılında Turing tarafından ortaya atılan Turing testini geçmesi konuyla ilgilenenleri oldukça heyecanlandırmıştır.

Bu şekilde bir doğuş ve gelişim evresinden geçip günümüz teknolojisine ulaşan yapay zekanın ne olduğu ve neyi amaçladığı ise şu şekilde özetlenebilir: 1950'lerden bu yana yapılan bütün çalışmalardan anladığımız üzere temel amaç, insan zekasını taklit edebilecek zeki varlıklar oluşturabilmektir. Zekâ kavramının kavramlar ve nesneler arasındaki ilişkiyi kavrama, soyut düşünme, analiz etme, uyarılma, problem çözüme, muhakeme etme ve tecrübeden öğrenme yeteneklerini ifade ettiğini yukarıda belirttim. Öyleyse yapay zekâ alanındaki çalışmaların temel ve nihai amacı: Bu

yeteneklerle donatılmış makineler oluşturmak. Russel ve Norving'in kitaplarından yola çıkılarak yapay zekâ tanımları; insan gibi düşünen, insan gibi davranan, rasyonel düşünen ve rasyonel davranan sistemler olmak üzere dört farklı grupta incelenebilir.

Sonuç olarak, yapay zekanın insan tarafından gerçekleştirildiğinde "zekâ" olarak adlandırılan zihinsel faaliyetlerin makineler aracılığıyla yerine getirilmesi şeklinde ifade edilmesi mümkündür.

YAPAY ZEKÂNIN BİLDİĞİMİZ ZEKADAN FARKLARI NELERDİR?

İnsan zekasını taklit etmek üzere oluşturulan makinelerin yapay zekâ algoritmalarıyla donatılmasına ihtiyaç vardır. Doğal zekanın yaptıklarını yapmaya çalışan yapay zekanın farkları veya daha avantajlı olduğu yönleri var mıdır? Şüphesiz vardır. Bu konuda ilk olarak söylenmesi gereken yapay zekanın insan zekâsı gibi belli bir ömrünün olmaması. Şu an için bildiğimiz kadarıyla, ileri düzeyde doğal zekaya sahip tek varlık insan olduğundan esasen doğal zekâ eşittir insan zekâsı da denilebilir. İnsan ölümcül bir varlık olduğundan buna paralel olarak zekâsı da ölümlle beraber yok olmaktadır. Buna karşın yapay zekâ, var olduğu sistem değişmediği sürece sonsuzdur.

Yapay zekâyâ sahip bir sistemin içinde olan bilginin kolaylıkla kopyalanabilmesi ve çoğaltılabilmesi yapay zekanın en büyük avantajlarından biridir. İnsan zekasında böyle bir kopyalama söz konusu bile değilken; yapay zekalar sayesinde çoğaltma, geniş kitlelere yayabilme ve dolayısıyla kolay bulunabilirliğin mümkün olması ileride bu zekaların büyük oranda tercih edilme nedeni olacaktır.

Yapay zekanın belli bir sistem üzerine kurulmuş olması her zaman her duruma aynı tepkiyi göstermesini sağlar. Oysa insan tepkisi çeşitli nedenlerden dolayı oldukça değişken ve düzensiz bir yapıya sahiptir. Zira insan ruhsal durumu veya fiziksel

sağlığı itibarıyla her zaman aynı performansı gösterememektedir. Bu farklılığın, yapay zekaların gelecekte belli meslek grupları için kullanılabileme ihtimali açısından önemli olduğunu düşünüyorum. Her zaman aynı performansta ders anlatamayan öğretmen, sağlık nedenlerinden dolayı ameliyata giremeyecek cerrah veya o gün eşiyile tartıştığı için sağlıklı karar veremeyecek olan bir yargıç yerine, her durumda tutarlı karar verebilecek yapay zekâ algoritmalarıyla donatılmış bir varlığın pekala daha iyi olabileceği

yadsınamaz bir gerçektir.

Yapay zekanın duygularının etkisinde kalma ihtimali olmadığından objektif olması, her faaliyeti sistemsel olduğundan sistem takip edilerek verdiği kararların veya yaptığı işlemlerin kolaylıkla belgelenebilir olması gibi farkları da doğal zekaya oranla avantajlı yönlerindendir.

Peki doğal zekanın hiç mi üstün bir tarafı yok, tabi ki var. Bunun en güzel örneği ise insan zekasının yaratıcı olmasıdır. Yapay zekadan belli bir sonuç alabilmek için bilginin sisteme işlenmesi gereklidir. Hiç işlenmeyen bir bilgi hakkında yapay zekâlar tarafından çözüm üretilmesi epey kısıtlyken; insan zekâsı yaratıcı ve doğurgan olması özelliğinden dolayı daha önce hiç karşılaşmadığı bir problem hakkında dahi fikir yürütebilir, doğru veya yanlış bir çözüm üretebilir. Buna karşın yapay zekâların yaratma ve problem çözme yetenekleri oldukça dar kapsamlıdır.

Doğal zekaya sahip insanların algılama yoluyla edindiği tecrübeleri karşılaştığı herhangi bir problemde kullanması ve bundan faydalanması beklenirken yapay zekâ kendine sunulanla sınırlı kalırlar.

Böylece yapay zekanın girilen sembollere bağlı olması ve belli bir sistemle oluşturulmuş olması dolayısıyla, her ne kadar birtakım avantajlarından bahsedilebilse de insanın duygularının olması ve psikolojik ve duygusal yönünün mevcut olması nedeniyle birçok farklılık da söz konusudur. Yapay zekalar birçok alanda bize yardımcı olabilir, bazı faaliyetleri bizim yerimize yerine getirebilir ve hatta zaman zaman bunu insan zekasından daha iyi de yapabilir. Ancak doğal farklılıklarından dolayı yakın zamanda tümüyle birbirinin yerine geçme gibi bir durumun olabileceğine ihtimal vermemekteyim.

YAPAY ZEKALAR İNSANLIK İÇİN BİR RİSK Mİ, FELAKET SENARYOLARI GERÇEK OLABİLİR Mİ?

Yapay zekanın bize faydalı olup olmadığı veya gelecek için birtakım

riskler barındırıp barındırmağı büyük bir tartışma konusu. Günümüzde yaşanan gelişmeleri büyük bir başarı olarak nitelendiren bilim insanlarının yanında bunu insanlığın sonu olarak görenler de mevcut.

Konuyla ilgili en dikkat çekici açıklama Nobel ödüllü fizikçi Stephen Hawking'in Independent gazetesi için yazdığı bir makaleyle karşımıza çıktı. Hawking, makalesinde son dönemde yapay zekalar konusunda ciddi başarılar elde edildiği ve çalışmaların da devam ettiğini belirtirken bu konuda dikkatli de olunması gerektiğini söylüyor. Söz konusu makalesinde, yapay zekaların kendilerini sürekli geliştirmesi ve insan zekasını geçmesi halinde bu durumun insanlığın sonu için bir risk teşkil ettiğini; bu yüzden de yapay zekaların insanlık için en faydalı şekilde kullanılması gerektiğinin altını çiziyor.

Yapay zekâ alanında günümüz için en önemli isimlerden biri olan Elon Musk da benzer yönde bir düşünceye sahip. Yapay zekanın insanı geride bırakma ihtimaline değinen Musk, bunun tek çözümünü de insanların da yapay zekalar gibi bir zekaya sahip olmasında bulmakta. Hatta bunun için uzun yıllardır çalışmalarına devam etmekte ve yatırım yapmakta.

Yapay zekanın "insanlığın sonu" olabileceği gibi senaryoların yanında; yapay zekayı tam tersi yönde "insanlığa yardımcı" olarak nitelendiren görüşler de mevcut. Apple'in kurucu ortağı ve kişisel bilgisayarların öncülerinden Steve Wozniak yakın zamanda yaptığı bir açıklamayla; yapay zekanın insan gücüne oldukça faydalı olduğunu ve bu teknolojiyi bir risk olarak değil de ortak veya arkadaş olarak görmemiz halinde herhangi bir tehlikenin söz konusu olmadığını belirtmiştir.

Nitekim bu alanın öncülerinden olan Ray Kurzweil de hem yapay zekanın gelişimi ve günlük hayata katılımı hem de bunun olası etkileri konusunda son derece iyimser görüşlere sahip.

Yapay zeka alanında bu kadar

kısa bir süre içerisinde büyük ölçüde gelişmeler yaşanması doğal olarak insanlarda tedirginlik de yaratmakta. Zira robot teknolojisinin tümüyle insanların yerini alabilecek olması ihtimali şüphesiz bazı alanlarda insanlığın sonu anlamına gelmekte. Bununla beraber insanlığa faydalı biçimde kullanılması ve geliştirilmesi halinde Kurzweil ve Wozniak'ın öngördüğü gibi insanlığa ortak veya arkadaş bir gücün meydana gelmesi de mümkün.

YAPAY ZEKA BİZLERE NELER GETİRDİ, HANGİ ALANLARDA KULLANIYORUZ VEYA GELECEKTE NERELERDE KULLANILIRIZ?

Yapay zekanın geleceği oldukça konuşulan bir konu olsa da günümüzde hali hazırda oldukça gelişmiş bir yapıda. Bugün birçok alanda ve teknolojiye yapay zekaları kullanıyoruz.

Yapay zekanın kullanımının yaygın örneklerinden biri ses tanıma ve anlama yeteneğidir. İnsan konuşmasının yapay zekalar aracılığıyla dijital formata dönüştürülmesi ve anlaşılması oldukça zor ve karmaşık bir süreç. Konuşma farklılıklarının ayırt edilmesi ve en önemlisi söylenenin mantıksal olarak algılanmasının zorluğuna rağmen günümüzde bu zorluk büyük oranda aşılmış ve başarıya ulaşılmıştır. Ses tanıma ve anlama işlemlerine ilişkin en popüler örnekler Siri ve Cortana'dır. Bu yazılımlar yapay zekâ algoritmaları sayesinde sesinizi tanıyıp, konuştuğunuzu büyük oranda anlar ve hatta söylenene cevap bile verebilir.

İnsan gözünün algılama yeteneğine benzer gelişmeler de mevcuttur. Yapay zekalar bugün, güvenlik kameraları görüntülerinden tehlikeli durumları görüp, algılayabilmek ve buna tepki vermek için kullanılmakta. Bu anlamda en büyük etkinin otonom araçlar alanında yaşanacağı kuşkusuz. Etrafını algılama yeteneği sayesinde sürücüsüz hareket edebilen araçların görüntüyü işleyebilmesi ve güvenli bir şekilde

hareket etmesi gerekir. Kendi kendine giden araçlar kısa bir süre öncesine kadar imkânsız iken; günümüzde bu konudaki çalışmalar büyük oranda başarıya ulaşmış durumda.

Doğal dil üretimi de yapay zekaların kullanıldığı alanlardan biridir. Bilgisayar verilerinden üretilen metnin okunabilmesi ve anlaşılması son zamanlarda oldukça geliştirilmiştir. Bu teknoloji şu anda en fazla müşteri hizmetleri ve iş analizi yapmada kullanılmakta. Çeşitli yazılımlar sayesinde milyonlarca müşterinin dahi fikirleri sosyal ağlar aracılığıyla okunabilmekte, ne isteyip, nelerden memnun oldukları öğrenilebilmekte. Buna paralel olarak çeviri faaliyetleri de gelişme göstermektedir. Okuduğu cümlelerin anlamını çözüp başka bir dile çeviren yapay zekâ algoritmaları üzerinde çalışmalar devam etmekte.

Yapay zekaların kullanıldığı en zor alanın muhakeme ve karar yönetimi olduğu söylenebilir. Zira insan için bile zor olan karar vermek eyleminin farklı farklı durumlarda yapay zekalar tarafından yerine getirilmesi kolay değildir. Bununla beraber gelecekte yapay zekaların çeşitli ihtimalleri hesaplayarak insan zekasından daha doğru kararlar vereceği konuşulmakta. Yakın zamanda Elon Musk ve kuruluşunun mühendislerinin geliştirdiği "Dota 2" yapay zekası dünyanın en iyi oyuncusuyla karşı karşıya geldi ve oyunun profesyonel oyuncusu ilk mağlubiyetini yapay zeka botuna karşı yaşadı. Bu gelişme yapay zekanın öğrenme ve oyunda kendi kararlarını vererek muhakeme etme yeteneğinin önemli bir göstergesi.

Bunun gibi sürücüsüz araçlar da yapay zekanın kendi kararlarını verilebilmesiyle ilgilidir. Aracın yöneleceği tarafı belirleyebilmesi, gideceği yolda ilerlemesi veya beklenmedik bir durumda durup durmayacağına karar verilebilmesi muhakeme gücünü gerektirir. İşte yapay zekaların tehlike senaryoları esasen bu noktadan doğmaktadır. Muhakeme gücü artıp kendi kendine karar verebilen yapay

zekâ algoritmalarını bundan böyle durdurmak mümkün olmayacağından sonrasında ne olacağı karanlık bir alandır. Ayrıca bu kadar gelişen yapay zekanın günlük hayatta insan yerine karar vermesi ve tümüyle insanın yerini alması, dolayısıyla da artık insanlara ihtiyaç kalmayacağı insanlığın sonunun yapay zekalar tarafından getirilebileceği düşüncesinin altında yatan en önemli nedenlerden biridir.

YAPAY ZEKALAR MESLEKLERİMİZİ ELLERİMİZDEN ALABİLECEK Mİ?

Yapay zekanın günlük hayatımızda bu kadar yer edinmesi ve hayatımızı kolaylaştırması akıllara zaman içerisinde yapay zekanın yardım etmekle kalmayıp işleri bizim yerimize yapıp yapamayacakları sorusunu da beraberinde getiriyor. Kendi kendine giden bir aracın üstelik bunu insan zekasından daha emniyetli bir biçimde yapabilecek olması için yapılan çalışmalar başarıya ulaşırsa şoförlük mesleği ne olacak? Sevdiğiniz şarkılardan ilham alarak size özel besteler yapan yazılımların varlığı halinde müzisyenlere ihtiyaç kalacak mı? Söyleneni aynı anda mantıksal olarak algılayıp başka bir dile çevirebilen yapay zekâ algoritmalarından sonra tercümanlar ne iş yapacak? İnsandan daha efektif bir şekilde cerrahi operasyonlar yapabilecek olan robotların varlığı halinde cerrahlar iş bulabilecek mi?

Yapay zekâ teknolojisi her meslekten çalışanları etkileyebilecek kadar güçlü. Zira teknolojinin gelişmesi ve veri depolama yeteneğinin artmasıyla yetenek düzeyleri ve alanları çoğalan yapay zekaların mesleklerimizi büyük ölçüde etkilemesi pek de imkânsız görünmüyor.

YAPAY ZEKALARIN HUKUK ALANINA ETKİLERİ NELERDİR?

Her meslek dalını etkileyecek olan yapay zekaların hukuk gibi bir alanı etkilememesi düşünülemez. En önemli sorun yapay zekâ algoritmalarıyla donatılmış varlıkların hukuk açısından nasıl düzenleneceği. İnsan olmayan

ama eşya da sayılamayan bu varlıklar ne olarak kabul edilmeli, nasıl düzenlenmeli? Temel insan hakları gibi bu varlıkların da temel haklarından bahsedilebilecek mi? Robot hakları ve özgürlükleri gelecekte düzenlenmesi gereken bir hukuk alanı haline mi gelecek? Robotların işlediği suçlar hangi kanuna tabi olacak? Hong Kong firması Hanston Robotics tarafından üretilen ve yakın zamanda Suudi Krallığı tarafından vatandaşlık alan ilk robot olarak ilan edilen insan görünümlü robot Sophia'nın, hayal ettiği gibi gelecekte bir aileye sahip olması halinde; robot Sophia hangi medeni kanuna göre aile kuracak?

Görüldüğü gibi akıllara anayasa hukukundan, ceza hukukuna ve medeni hukuka kadar hukukun en temel alanlarına dair onlarca soru gelmekte. Her ne kadar günümüzde bu soruların net bir cevabı olmasa da; gelecekte cevabının bulunması gerektiği kaçınılmaz bir gerçek. Bu kadar hızlı gelişen teknoloji karşısında hukuk alanında da yenilikler yapılması ve toplum düzeninin en önemli parçası olan hukukun da bu alanda çalışmalar yapmaya başlaması gerekmektedir.

YAPAY ZEKALARA SAHİP ROBOTLAR YARGIÇ VE AVUKAT OLABİLİR Mİ?

Son dönemde yaşanan ilginç bir gelişmeyle beraber hepimiz bir anda bu soruyla karşı karşıya kaldık. Yakın zamanda avukatlık mesleğinin yok olacağı ve robotların yargıçlardan daha iyi karar verebileceği düşünülen ihtimaller arasında.

Nitekim bu yönde hali hazırda önemli bir gelişme de yaşanmış durumda. ABD'de yaklaşık elli avukatı istihdam eden Baker & Hostetler isimli hukuk bürosu yaptığı bir açıklamayla, IBM firmasının 'AI Ross' isimli yapay zeka yazılımını iflas hukuku alanında çalıştırmak üzere dünyada ilk kez yapay zekaya sahip bir robotun kendileri tarafından işe alındığını duyurdu. Bunun yanında Ross için başka hukuk bürolarının da IBM ile sözleşme yaptığı iddia ediliyor.

IBM, Ross'u üretirken kendileri tarafından geliştirilmiş Watson isimli teknolojiyi kullanmış ve robot Ross'u okuma, anlama, problemlere çözüm üretme gibi özelliklerle donatmış. Bunlarla sınırlı kalmayan Ross'un deneyimlerle beraber zamanla öğrenme sürecinin artacağı ve asla sona ermeyeceği söyleniyor. Yaşanan bu gelişmeyle beraber görülen o ki durum ciddi. Yapay zekalı varlık gün geçtikçe daha fazla hayatımıza giriyor.

Konuyla ilgili bir başka çalışma Londra Kolej Üniversitesi, Sheffield ve Pennsylvania üniversitelerinden bilim insanlarının geliştirdiği yapay zeka sistemi üzerinde yapıyor. Bu sisteme, araştırma kapsamında AİHS'nin işkence yasağıyla ilgili üçüncü, adil yargılanmayla ilgili altıncı ve özel hayata saygıyla ilgili sekizinci maddelerinin ihlal edildiği gerekçesiyle başvuruda bulunulan 584 davanın İngilizce veri kümeleri giriliyor. Oluşturulan algoritmalarla bağlı olarak sistem, davalar için 'ihlal' veya 'ihlal değil' kararı veriyor. İlgili maddelerin seçilme nedeni ise temel haklarla ilgili olması ve bu konuda çok fazla veri bulunması. Çalışma konusu sistem verdiği kararlarla AİHM'de görülen davaların ne şekilde sonuçlanacağını yüzde 79 oranında doğru tahmin edebilmiştir.

Araştırmayı gerçekleştiren bilim insanları, sonucun her ne kadar heyecan verici olduğunu belirtse de yakın zamanda avukat veya yargıçların yerine geçilebileceğini düşünmedikleri ve çalışmalarını devam ettireceklerini, bununla beraber bu çalışmaların davaların karara bağlanmasında yardımcı olabileceği yönünde açıklama yapmıştır.

Çalışmanın konusu olan sistemin Mahkemenin verdiği kararları tahmin etme oranı oldukça şaşırtıcı. Zira bir an için akıllara avukat, yargıç ve mahkemelere gerek kalmayacağı gibi bir ihtimal gelse de insan zekasının duygusal ve yaratıcı yönünün olması faktörü burada da gündeme gelmekte. Hukuk alanında

önemli bir yer tutan 'takdir yetkisi' nin robot yargıçlar tarafından kullanılamayacağı ve günümüz için oldukça sınırlı olabileceği unutulmamalı. Bu yüzden de yakın gelecekte avukatlık ve yargıçlık mesleklerine ihtiyaç kalmayacağı düşük bir ihtimal. Bununla beraber geliştirilen sistemlerin hukuk alanında da kullanılması, yargıçlara yardımcı olabilmesi ve yapay zekaların doğal zekaya üstün olduğu noktalarda bu zekalardan faydalanılması şüphesiz insanlık için faydalı bir gelişme olarak görülmeli.

Teknolojinin bu denli hızlı gelişmesiyle, geçmiş bilgisayar tarihine paralel olarak doğan ve insan zekasının yeteneklerinin makineler tarafından gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceği sorusuyla gündeme gelen yapay zekâ ve bu zekaya sahip varlıklar günümüz teknolojisinde büyük bir yer kaplar hale geldi. Bunlar birçok alanda ve meslek dalında kullanılırken, daha fazla kullanılması için bilim insanları tarafından çalışmalar hızlı bir biçimde devam etmekte. Bugün yapay zeka en çok yatırım yapılan alanlardan biri haline gelmiş durumda.

İşte bu yüzden bu alanda yapılan çalışmaların ülkemizde daha yoğun bir biçimde gerçekleştirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bununla beraber yapay zekaların meslek dallarına olası etkileri hakkında bilimsel çalışmalar yapılmalı. Özellikle yapay zekaların hukuk alanındaki yeri açısından kapsamlı çalışmalar sonucu düzenlemelere gidilmesi gerektiğini ve bu varlıkların hukuku geliştirmesi ve iyileştirmesi açısından faydalı olabileceğini düşünmekteyim.■

Doç. Dr. Murat Volkan DÜLGER
Akademisyen & Avukat
volkan.dulger@dulger.av.tr